

6.6.2024, TEAMS

1. Tietosuoja KAM-sektorilla -suosituksen päivitys

[Tietosuoja KAM-sektorilla](#) -suosituksen tuorein julkaistu versio on vuodelta 2020. Sitten KAM-juridiikkaryhmän alainen tietosuojaryhmä on tuottanut päivitetyn ohjeistuksesta päivitetyn luonnoksen, johon lisätty mm. tietosuojan suhdetta julkisuuslakiin ja EU:n tekoälyasetukseen kommentoivaa aineistoa.

Seuraavaksi luonnos saatetaan koko KAM-juridiikkaryhmän arvioitavaksi. Roni lähettää jäsenille linkin OneDrive-tiedostoon, jonka kommenttikenttään jokainen voi liittää huomioita tai korjausehdotuksia seuraavaan kokoukseen mennessä. Muokkauksia ei saa tehdä suoraan leipätekstiin.

Åke huomautti, että arkistoilla on ongelmia lainojen kanssa johtuen kirjastoista poikkeavasta tavasta käsitellä lainaajien henkilötietoja. Todettiin, että Tietosuoja KAM-sektorilla -suositus on yleisluontoinen, eikä se sisällä näin detaljitason monevää ohjeistusta.

2. Finna, valokuvat, kuvailukäytännöt, oikeuksien raukeaminen, CC-lisenssi sekä edellisiin liittyvä hallintokantelu

Finna-tietopalvelussa olevien valokuvien kuvailukäytäntöihin on kohdistettu kritiikkiä. Muuan huolestunut kansalainen on jopa tehnyt asiasta hallintokantelun Turun kaupungille.¹

Sekaannusta aiheuttaa se, että ajoittain kuvan käyttäjälle on Finnassa asetettu velvoitteita CC-lisenssimerkinnöin (esim. tekijän ilmoittaminen CB BY) tilanteessa, jossa teoksen tai valokuvan tekijänoikeudellinen suoja-aika on rauennut. Lähtökohtaisesti tämä on CC-käyttöehtojen vastaista.

Tekijänoikeudenulkoisten, luonteeltaan sopimusoikeudellisten tai eettisten velvoitteiden asettamiseen olisi hyvä olla muita keinoja, esim. sitovat Käyttöehdot (Rights Statement) taikka suositusluonteinen Käyttösuositus.

Koska Finna on hajautettu järjestelmä, johtaa se helposti käytäntöjen kirjavuuteen. Katsottiin, että alalla olisi tarvetta ohjeistukselle. Sitä valmistelemaan päätettiin perustaa työryhmä, johon ilmoittautuivat:

- Pekka (PJ)
- Roni (vara PJ)
- Jonas
- Juha
- Åke
- Virva
- Outi; ja
- Veli-Markus

Pekka kutsuu ryhmän koolle alkusyksystä.

¹ Turun kaupunki, kulttuuri- ja nuorisolautakunta, 16.5.2024, 8180-2023 (03.04, 12 03 03, 07 01 04).

Siitäkin huolimatta, että kantelussa mainittiin taikasana ”vallankäyttö”, kaupunki päätti, ettei kantelu anna aihetta toimenpiteisiin.

3. Kulttuuriperintölaitosten lupaa luovuttaa aineistoja kolmannelle tekstin- ja tiedonlouhintaa varten (Pekka)

Sanoma Oyj on esittänyt vaatimuksia Kansalliskirjastolle koskien tutkimuskäyttöön luovutettuja aineistoja. Todettiin, että vaatimukset ovat perusteettomia. Tutkimusorganisaatiot ja kulttuuriperintölaitokset, joilla on laillinen pääsy teokseen, saavat valmistaa siitä kappaleita tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvaa tekstin- ja tiedonlouhintaa varten (TekijäL 13 b §).

Kopiosto on esittänyt mainitusta säännöksestä korostetun ahtaan tulkinnan katsoen, että rajoituksen piirissä on ainoastaan kulttuuriperintölaitoksen itsensä tekemä tutkimus. KAM-juridiikkaryhmä toteaa painokkaasti molemmilla kansalliskielillä, että höpö-höpö. Kulttuuriperintöorganisaatiot eivät tyypillisesti itse tee tiedonlouhintaa, joten Kopioston tulkinta rajoittaisi merkittävästi tutkimuksen vapautta.

Vaikka lainkohtaa onkin tulkittava yleisen edun näkökulmasta laajasti, hankalampi on kysymys siitä, missä kulkee rajoitussäännöksen piirin kuuluvan tutkimuksen ja ansiotarkoituksessa tapahtuvan generatiivisen tekoälykehittämisen raja. Kaupallisia intressejä on suojattava, mutta samalla on tärkeää, että suurten kielimallien luomiseen käytetään muitakin kuin angloamerikkalaista aineistoa.

KAM-ryhmän soveltamisohjeeseen tekijänoikeuslain uusista pykälistä sisältyy kyseistä rajoitussäännöstä koskeva ohjeistus. Päätettiin, että Virva, Pekka, Jonas ja Outi ottavat mainitun tekstikohdan uudelleen kriittiseen tarkasteluun ja valmistelevat siitä päivitetyn version seuraavan kokoukseen.

4. OoC-neuvottelujen eteneminen

Merkittiin tiedoksi neuvottelujen tämänhetkinen tilanne.

Toistaiseksi on käsitelty ainoastaan kirjallisia teoksista, ennen kaikkea Kopioston kanssa. Myös Sanastoa on kuultu. Tarkoitus on, että kun yhteinen näkemys asiasta alkaa löytyä, edetään kohti muita teostyyppisiä ottamalla muut järjestöt mukaan.

Ongelma kiteytyy edustavuus-käsitteeseen. Kopiosto katsoo, että sillä on ikiaikaiseen nautintaoikeuteen perustuva yleisedustavuus, johon voidaan tehdä rajattuja poikkeuksia. Lisäksi Kopiosto ilmoittaa avoimesti intentionsa markkinoiden jakamiseen.

KAM-ryhmän mielestä sillä, joka edustavuuspäätöstä OKM:ltä hakee, on näyttötaakka kunkin aineistolajin osalta erikseen. Pyrkimys markkinoiden jakamiseen muutaman määräävässä markkina-
asemassa olevan toimijan kesken on yksinkertaisesti oikeudenvastaista.

Todettiin, että KAM-kentällä ei ole asiassa kiirettä. Jonas ehdotti, että rajankäyntiä voi edistää avaamalla KAM-aineistoja vapaaseen käyttöön ja katsomalla, kuinka toinen puoli reagoi.

Todettiin, että valtioneuvosto on hiljattain asettanut [tekijänoikeuden yhteishallinnon kehittämisen neuvottelukunnan](#)

5. Europeana, tekijänoikeudellisia kuulumisia

Europeana Network Association hallituksen jäsen Juha esitteli mainitun organisaation toimintaa.

On laadittu mm. 3D-selvitys, selvitys Open Access -käsitteestä kulttuuriperintöalalla sekä komissiolle toimitettu kirje, jossa nostettu esille tekijänoikeuteen ja kulttuuriperinnön digitaaliseen saatavuuteen liittyviä ongelmia. Tällä hetkellä tekeillä on AI Statement.

Juha suositteli, että kaikkien kynnelle kykenevien kannattaa liittyä Europeanan [tekijänoikeusyhteisöön](#).

6. Ruotsin uudesta mietinnöstä

Jonas sivusi lyhyesti Ruotsin hallituksen tammikuussa 2024 julkaisemaa, DSM-direktiiviin liittyvää mietintöä [Inskränkningarna i upphovsrätten](#), jossa muun muassa esitetään kulttuuriperintöorganisaatioille uusia mahdollisuuksia teosten käyttöön. Ajanpuutteen vuoksi asian käsittely siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään tiistaina 3.9.2024, klo 14.00 (paikka avoin)

VMT 10.6.2024